

Ανδριόφορος Τεύχος Ι
Γενάρης 86

ΣΚΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Γράφει ὁ λογοτέχνης καὶ κριτικὸς Θεατρικῶν ἔργων:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Θέατρο «ΑΜΙΡΑΛ»

«Καρυδιές στη Πέτρινη γῆ»

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΑΒΕΡΩΦ — ΤΟΣΙΤΣΑ

Δὲν εἶχαμε δεῖ τὸ θεατρικὸ ἔργο «Ἐπιστροφή στὶς Μυκῆνες» τοῦ κ. Εὐάγγελου Ἀβέρωφ—Τοσίτσα, ποὺ θεωρήθηκε ἐπιτυχία ὅταν παίχτηκε παλιότερα καὶ δὲν εἶχαμε γνώμη γιὰ τὶς θεατρικὲς του δημιουργίες. Μόλις τώρα τελευταία εἶδαμε στὸ θέατρο «Ἀμιράλ» τὸ νεώτερο ἔργο του «Καρυδιές στη πέτρινη γῆ». Φοβόμαστε πῶς ὁ συγγραφέας ἔγραψε αὐτὸ τὸ ἔργο μὲ ἀνεπιτυχῆ προσπάθεια νὰ δώσει θεατρικὴ ὑπόσταση στὰ πιστεύω του, νὰ ἐνσαρκώσει σὲ σκηνικὲς φιγούρες κηρύγματα ἠθικῆς τάξης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ποὺ τὰ γνωρίζουν μονάχα οἱ γενάρχες καὶ σεβάσμιοι πρεσβύτες μιᾶς πατριαρχικῆς οἰκογενείας ἢ νὰ διοχετεύσει τὸν ἄκρατο συντηρητισμὸ του σὲ παραινήσεις μὲ πολλή δόση αὐταρχισμοῦ, σὰν αὐτὰ ποὺ δίνει ἓνας πατέρας σὲ διαβρωμένα ἀπὸ τὸ κυνήγι τοῦ χρήματος παιδιά του, ἐκεῖ ὅμως τὸ ἔργο ἔγινε σχηματικὸ, τὰ πρόσωπα πῆραν τοὺς ρόλους σὰν φόρμα, ποὺ ὁ συγγραφέας ψαλλίδισε στὰ μέτρα τῆς ἰσχύνης τοῦ Θεατρικοῦ τοῦ μύθου.

Αὐτὸς ὁ ἰσχνὸς μύθος τοῦ ἔργου εἶναι κάπως ἔτσι:

Οἱ ἀπόγονοι ἑνὸς κάποιου πρώην στρατηγοῦ Τζαβέλα ἀποτελοῦν μιὰ μεγαλοαστικὴ οἰκογένεια ποὺ συμβαίνει οἱ πῖο πολλοὶ νὰ εἶναι παράσιτα σὲ θάρος ἑνὸς ἢ δύο ποὺ δουλεύουν σκληρὰ γιὰ νὰ πληθασιάζουν τὰ κεφάλαια καὶ τὰ κέρδη φυσικὰ μιᾶς ἐταιρείας, καθὼς ὅλοι εἶναι μέτοχοι καὶ ὅλοι ἐκτὸς τοῦ πατέρα, ἀπολαμβάνουν τὴ μεγάλη ζωὴ. Ὁ ἴδιος εἶναι ἀποτραβηγμένος σ' ἓνα ὄρεινὸ χωριὸ κάπου στὴν Ἠπειρο κι ἐκεῖ φυτεῖ κάθε χρόνο χίλιες καρυδιές πάνω στὴν πέτρινη γῆ. Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ποὺ εἶναι ἀπόγονοι ἑνὸς στρατηγοῦ κυλάει σ' ἓνα ψέμα ποὺ τὸ συντηροῦν στὶς μεταξὺ τους σχέσεις, τόσο ὥστε νὰ μὴ γίνεται φανερὸ ποιὸς ὑποσκάπτει ποιόν, καθὼς ὅλοι τοὺς κινοῦνται σὰ κουρντισμένοι στὸ σχέδιο ἐξόντωσης τῶν ἄλλων. Τελικὰ οἱ ἀνεπρόκοποι φαίνονται πῶς ἐπικρατοῦν μὲ τὴ βοήθεια κάποιου δικηγόρου ὑπόπτου ἠθικῆς. (Κάτι πολὺ συνηθισμένο στὰ νομικὰ συναλλακτικὰ ἥθη).

Τὰ σχέδια ὅμως τὰ χαλαεῖ κάποτε ὁ πατέρας ποὺ κατάλαβε τὸ καθόλου ἐντιμὸ παιγνίδι τοὺς καὶ ποὺ σὰν μεγαλομέτοχος ποὺ εἶναι

θέλει νά συγκαλέσει γενική συνέλευση γιά τόν έλεγχο τῆς εταιρίας κάτι πού τὸ τρέμουν οἱ ἄλλοι ξέροντας πῶς θ' ἀποκαλυφθοῦν οἱ κλεψιές τους.

Ἀποφασίζουν, λοιπόν, νά πάνε ὅλοι μαζί στοῦ χωριῦ πού ζεῖ ἀποτραβηγμένος ὁ πατέρας γιά νά τόν μεταπείσουν. Σ' ἓνα κλασσικό Ἑπειρώτικο σπίτι, σάν αὐτά πού βλέπουν οἱ τουρίστες στοῦ Μέτσοβο, παίζεται τὸ δράμα. Ὁ πατέρας, δράχος ἐντιμότητας, δέν δέχεται κουδέντα. Μιλáει γιά τίς ἀρχές τῆς συνταραχτικῆς γενιᾶς του, γενιᾶς τῶν δύο πολέμων κι ἂν δάλουμε καί τόν ἐμφύλιο τριῶν, καυτηριάζει τὴν ἐλαστικὴ τους συνείδηση καί τοὺς ἀποδιῶχνει σκαιότατα, ἐπιμένοντας στὴν ἀρχικὴ του ἀπόφαση νά τοὺς ξεσκεπάσει ἀποκαλύπτοντας τὴν ἠθικὴ τους κατάρρευση. Ἀλλὰ καταρρέει περισσότερο αὐτὸς, ὅταν ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς γιούς, ὁ πιὸ ἀδίσταχτος, τῇ στιγμῇ πού ἀπελπίστηκε πῶς θὰ μεταπειστεῖ ὁ γέρος, τοῦ σκοτώνει τὴν μοναδική του αὐταπάτη, ὅταν τοῦ φωνάζει πῶς οἱ καρυδιές πού φυτεύει στὴν πέτρινη γῆ δέν θὰ ἐπιζήσουν 200 μὲ 300 χρόνια, ὅπως ἐλπίζει, ἀλλὰ θὰ ξεραθοῦν καί ἤδη ἀρχίζουν νά ξεραίνονται. Τ' ὄνειρο τοῦ γέρου πῶς θὰ ἐπιδιῶσει μὲ τὸ μέλλον αὐτῶν τῶν δέντρων, σθῆνει, προσπαθώντας ὅμως νά συγκρατηθεῖ ἀκόμα ἀπὸ μιὰ πληγωμένη πιά ἐλπίδα.

Τὸ ἔργο ἔχει κάτι θὰ λέγαμε τὸ γαιοκτημονικὸ πού ἀναρριπίζει ἀρχές ἐπικράτησης, ἀνωτερότητας, θέσφαλου καί μὴ ἐπιδεχόμενου ἀντιρρήσεις. Στὴν ἀρχὴ κουράζει, μὲ χρηματιστηριακοὺς διαλόγους γιά ἄνοδο καί πτώση μετοχῶν, πού βέβαια δέν εἶναι ἀπαράδεκτοι σὲ θεατρικὸ ἔργο, ἀλλὰ ἔχουν μιὰ κάπως μεγάλῃ διάρκεια, μὲ νομικὰ σχήματα κι ἐπινοήσεις γιά παραβάσεις τῶν νόμων, δηλαδὴ τὰ περιδόητα παραθυράκια τοῦ νόμου πού μπαينوθαίνουν οἱ γίγαντες τῆς ἀπάτης, μὲ συμβολαιογραφεία, ἀγοραπωλησιές κλπ. Μετὰ μέσα σ' ἓνα τελετουργικὸ πού τὸ ὑποβάλλει ἡ ἀγριότητα τῆς φύσης μὲ ἀλλεπάλληλους κεραυνούς, παίζεται ἡ μεγάλη σύγκρουση τῆς ἐντιμῆς παλιᾶς γενιᾶς μὲ τὴ διαδρωμένη νεώτερη. (Φυσικὰ αὐτὸ δέν γενικεύεται, ἀλλὰ κάπου—κάπου ὑπάρχουν στοιχεῖα γενίκευσης).

Ὁ σκηνοθέτης κ. Γιῶργος Μεσσάλας ἔδωσε ἀδρότητα στὴν παράσταση, τονίζοντας πολὺ ρεαλιστικὰ τὰ πρόσωπα, ἔτσι πού ἀναρωτιόσουν μερικὲς φορές, ἂν ἦσουν στοῦ Θεάτρου ἢ σὲ κάποιο δικηγορικὸ γραφεῖο ἢ καί ἀπὸ τίς τόσο ἀνιάρες συνελεύσεις μετόχων μιᾶς ἀνώνυμης εταιρίας.

Στὸ δεύτερο μέρος, ὅλα ἔμοιαζαν μὲ παρωδία οἰκογενειακῆς συγκέντρωσης, καθὼς ὁ ἰσχυρὸς ἄντρας, ὁ πατέρας, μακρυὰ ἀπὸ πατρικὰ φίλτρα καί συγγνώμες γιά τὰ παραστρατημένα παιδιὰ του, προσπαθεῖ νά κηρύξει τὴ σοφία του, σοφία μιᾶς ζωῆς καί μπάζει σὰ νά ἡδονίζεται μπροστά σ' αὐτὴ τὴν ἠθικὴ κατάρρευση πού τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νά καταδικάσει τὰ ἴδια του τὰ σπλάχνα. Τελικὰ καί τὸ

μεγάλο δράμα του πατέρα καταρρέει σάν έτοιμη λύση που προσπαθεί να υποδηλώσει την τραγική ήττα εκεί που έλαμπε μεγαλόπρεπα, μία νίκη, αν θεωρήσουμε φυσικά νίκη την υπερτονισμένη μέχρι εκείνη τη στιγμή, Ικονοποίηση του στρατηγού Τζαβέλα, όταν πετάει από το σπίτι του τα παραστρατημένα από το δέλεαρ του πλούτου, παιδιά του. Είναι κάτι που δεν συγκνεί καθόλου, όπως θα έπρεπε να συγκνήσει ή στιγμή αυτή της διάψευσης, που ο γέρος χάνει την μοναδική του ελπίδα να δικαιώσει ένα δράμα του με τη νύμφη του στην πατρική γη. Κάτι που το χαρακτηρίζει μία σκηνοθετική ψυχρότητα για να μη τα φορτώνουμε και όλα στο έργο.

Πέρα απ' τον κ Πέτρο Φυσοούν (Τίμος) και την κ Ματίνα Καρρά (Μαρία), οι άλλοι ακολουθήσαν τη ρηχότητα του έργου, κάνοντας τους ρόλους τους δέκτες ενός ανύπαρκτου θεατρικού έργου και γιαυτό ούδέτερος σι ούδέτερο έδαφος.

Κάνουμε και μία διευκρίνιση πώς ή βραδιά που παρακολουθήσαμε το έργο δεν έπαιξε ή κ Κατερίνα Βασιλάκου με αποτέλεσμα ν' αντικατασταθεί από την κ Νικολαΐδου, που κυκλοφορούσε στη σκηνή μ' ένα τετράδιο, διαβάζοντας το ρόλο της

Τό μοναδικό θετικό στοιχείο ήταν ή πολύ καλή μουσική του Μάνου Χατζηδάκι και τα πολύ καλά σκηνικά και κοστούμια της κ. Λίλας Ζαίμη.

Νίκος Συνατσάκης

Κάποια φορά
πιά σου έξηγήσω
πόσο τσάμπα
χάσαμε τα χρόνια μας
Έτούς δρόμους
πίσω από κουρτίνες
Θάμνους
Γραφεία

Φορώντας τα ρούχα της δου-
(Λείας
και της δουλειάς
Κάποια φορά θα στο έξηγήσω
Μάλις μου έξηγήσουν.
(απ' την συλλογή:
'Ενθουσιαστικάς απελπισμένος)

Τάκης Γιαννόπουλος

Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΗ ΒΡΟΧΗ

Τα έφιαλτικά όνειρα,
μιας ζοφερής νύχτας
ώχριστον
μπρός στις σκέψεις
της τυραννικής αυτής βροχής,
που μ' οδηγεί σε μεταφυσικές

(άγωνίες
ένω προσπαθώ
να συγκρατήσω
την επερχόμενη
φθορά μου.
(απ' τη συλλογή: 'Επάνοδος)